

Ogólnokształcąca Szkoła Baletowa im. Feliksa Parnella
WYMAGANIA EDUKACYJNE – Przyroda
W KLASIE: I
rok szkolny 2022/2023
nauczyciel/nauczyciele Ewa Kłós

Nr i temat lekcji	Wymagania podstawowe Uczeń:		Wymagania ponadpodstawowe Uczeń:		
	ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
DZIAŁ 1. POZNAWANIE PRZYRODY (odpowiada treściom kształcenia z działów I i częściowo II z PP)					
1. Sposoby poznawania przyrody	1. wymienia źródła wiedzy o przyrodzie. Wymienia zmysły potrzebne do poznawania przyrody; 2. podaje przykłady obiektów, które można obserwować przez lupę.	1. określa, czym jest przyroda; 2. podaje dwa przykłady obserwacji przyrodniczych, w których wykorzystywana jest lornetka.	1. podaje przykłady obiektów, organizmów, które można obserwować przez mikroskop; 2. Wyjaśnia, do czego jest potrzebna mapa, kompas i taśma miernicza.	1. wyjaśnia, co to są narządy zmysłów i jaka jest ich rola w poznawaniu przyrody.	1. podaje przykłady pytań, na które podana odpowiedź jest źródłem wiedzy o przyrodzie.
2. Obserwacje przyrodnicze	1. podaje przykłady organizmów, obiektów i zjawisk, które można obserwować.	1. wymienia sposoby dokumentowania obserwacji przyrodniczej; 2. Wymienia zasady bezpieczeństwa, których należy przestrzegać prowadząc obserwacje.	1. wyjaśnia, co to jest obserwacja przyrodnicza.	1. opracowuje kartę obserwacji dowolnego obiektu.	1. wyjaśnia, kiedy można na podstawie obserwacji wyciągnąć wnioski.
3. Doświadczenia przyrodnicze	1. podaje przykłady pytań, na które można uzyskać odpowiedź przeprowadzając doświadczenie przyrodnicze.	1. wymienia zasady, w tym bezpieczeństwa, których należy przestrzegać prowadząc doświadczenie.	1. wymienia punkty, które powinna zawierać karta doświadczenia.	1. podaje różnice między próbą doświadczalną, a kontrolną w doświadczeniu.	1. uzasadnia, dlaczego w doświadczeniu jest potrzebna próba kontrolna.
4. Kierunki geograficzne	1. podaje przykłady z	1. posługuje się	1. opisuje kierunki	1. opisuje sposoby	1. konstruuje kompas

	<p>życia codziennego, kiedy jest nam potrzebna znajomość kierunków świata;</p> <p>2. wyznacza kierunki świata za pomocą gnomonu i Słońca.</p>	<p>kompasem przy wyznaczaniu kierunków świata.</p>	<p>świata na różny kierunków;</p> <p>2. określa kierunki świata w terenie.</p>	<p>wyznaczania kierunków świata w sytuacji, gdy nie ma przyrządów i Słońca.</p>	<p>domowym sposobem wg instrukcji i posługuje się nim.</p>
5. Zmiany położenia Słońca na niebie	<p>1. podaje przykłady świadczące zmianach położenia Słońca na niebie;</p> <p>2. podaje znaczenie słów: wschód Słońca, górowanie Słońca, zachód Słońca.</p>	<p>1. określa długość dnia (od wschodu do zachodu Słońca);</p> <p>2. Wyjaśnia, co to jest widnokrąg.</p>	<p>1. charakteryzuje widnokrąg w mieście i na wsi;</p> <p>2. analizuje zależności między długością cienia a wysokością Słońca nad widnokretem.</p>	<p>1. podaje zależności między wielkością widnokretem a wysokością, na jakiej znajduje się obserwator.</p>	<p>1. wyjaśnia, dlaczego droga Słońca nad widnokretem odbywa się w cyklu dobowym.</p>
6. Położenie Słońca na niebie w różnych porach roku	<p>1. wymienia daty rozpoczynające pory roku;</p> <p>2. Wyjaśnia pojęcie równonoc i przesilenie.</p>	<p>1. opisuje ilustracje pokazujące drogę Słońca nad widnokretem w zależności od pór roku.</p>	<p>1. rozpoznaje i wskazuje rysunki przedstawiające drogę Słońca w dniach rozpoczynających pory roku;</p> <p>2. wyjaśnia zależność między wysokością Słońca nad widnokretem a długością cienia w różnych porach roku.</p>	<p>1. samodzielnie rysuje rysunki przedstawiające drogę Słońca nad widnokretem w dniach rozpoczęcia por roku.</p>	<p>1. wyjaśnia przyczyny występowania różnic w długości drogi Słońca nad widnokretem, w zależności od pory roku.</p>
7. Podsumowanie działu: Poznawanie przyrody	Wykazuje się wiadomościami i umiejętnościami z lekcji 1-6.				

DZIAŁ 2. ORIENTACJA W TERENIE I POGODA (odpowiada treściom kształcenia z działów II (częściowo) i III z PP)					
8. Co to jest plan?	1. wyjaśnia, co to jest plan; 2. podaje przykłady zastosowania planów.	1. rysuje proste plany małych przedmiotów w zeszyte np.: pudełka od zapalek; 2. wyjaśnia dlaczego nie można narysować planu klasy bez zmniejszenia jego wymiarów.	1. rysuje obiekty w podanych dowolnych zmniejszeniach, np. plan klasy pokoju , ławki szkolnej.	1. szacuje na podstawie pomiarów sali lekcyjnej, ile razy należy zmniejszyć długość i szerokość sali, aby jej plan zmieścił się na kartce papieru.	1. wyciąga wnioski dotyczące zależności zastosowania pomniejszenia obiektu w stosunku do wielkości obiektu na planie.
9. Plan i mapa	1. wymienia różnice między planem i mapą; 2. wymienia stałe elementy mapy; 3. odczytuje na mapie topograficznej, gdzie znajduje się np. las, szkoła, kościół itp.	1. rozpoznaje na mapie znaki topograficzne liniowe, powierzchniowe i punktowe, podaje przykłady; 2. rozpoznaje mapę topograficzną spośród innych map do wyboru.	1. określa kierunki świata na mapie topograficznej; 2. analizuje mapy topograficzne pod względem ilości zabudowań i innych elementów.	1. planuje i opisuje trasę wycieczki, określając kierunki świata; 2. wyznacza zgodnie z opisem na mapie topograficznej trasę wędrówki.	1. podaje przykłady i innych map (np. tematycznych) i opisuje ich zastosowanie.
10. Korzystanie z planów i map	1. wskazuje plany miast spośród innych map; 2. wymienia sytuacje życiowe, kiedy plan miasta jest niezbędny.	1. „czyta” plan miasta i mapę topograficzną w podstawowym zakresie 2. wskazuje ulice i określa kierunki, w których przebiegają np. z północy na południe; 3. wskazuje na planie punkty wymienione przez nauczyciela; 4. Określa kierunki	1. planuje trasę wycieczki po mieście lub po najbliższej okolicy z uwzględnieniem najciekawszych punktów lub wytycznych nauczyciela.	1. orientuje plan miasta i mapę topograficzną przy pomocy busoli oraz charakterystycznych punktów w terenie; 2. opisuje przebieg podanej trasy z uwzględnieniem kierunków przebiegu ulic, zabytków itp.	1. szkicuje trasę wokół szkoły uwzględniając kierunki świata.

		świata na mapie topograficznej i planie miasta.			
11. Składniki pogody	1. wymienia składniki pogody.	1. opisuje poszczególne składniki pogody.	1. rozróżnia opady i osady atmosferyczne.	1. opisuje składniki pogody na podstawie prognozy pogody.	1. rozróżnia przykładowe rodzaje chmur i przewiduje na podstawie ich wyglądu zmiany w pogodzie.
12. Pomiar składników pogody	1. przyporządkowuje składniki pogody do urządzeń za pomocą których następuje ich pomiar.	1. wymienia jednostki fizyczne w których następuje pomiar poszczególnych składników pogody.	1. odczytuje wartości składników pogody z urządzeń, które je mierzą.	1. opisuje warunki pogodowe na podstawie wartości poszczególnych składników pogody.	1. przewiduje wartości składników pogody w zależności od sytuacji opisanych przez nauczyciela.
13. Pogoda w różnych porach roku	1. przedstawia składniki pogody za pomocą znaków synoptycznych.	1. odczytuje składniki pogody z mapy pogody.	1. określa pogodę na podstawie mapy pogody wybranej części kraju.	1. rozróżnia pory roku na podstawie wybranych map pogody.	1. przedstawia mapę pogody na podstawie prognozy słownej.
14. Niebezpieczeństwa związane z pogodą	1. wymienia niebezpieczeństwa związane z pogodą.	1. opisuje jak należy zachować się podczas burzy.	1. opisuje jak należy zachować się podczas: wichury, ulewy i śnieżycy.	1. opisuje zjawisko tęczy.	1. wyjaśnia co to jest piorunochron i do czego służy.
15. Podsumowanie działu 2.	Wykazuje się wiadomościami i umiejętnościami z lekcji 8-14.				
DZIAŁ 3. JA I MOJE CIAŁO (odpowiada treściom kształcenia z działu IV z PP)					
16. Organizm człowieka.	1. podaje przykłady narządów organizmu człowieka i ich funkcji.	1. wskazuje, że podstawowym elementem budującym organizm jest komórka;	1. podaje funkcje układów narządów.	1. rozpoznaje położenie układów i narządów na rycinach anatomicznych.	1. opisuje hierarchiczność budowy organizmu.

		2. wymienia główne układy narządów organizmu człowieka.			
17. Układ ruchu	1. wymienia funkcje szkieletu; 2. wskazuje na planszy podstawowe części szkieletu; 3. określa rolę układu mięśniowego w organizmie.	1. wskazuje dwa przeciwstawnie działające mięśnie, np. zginacz i prostownik przedramienia; 2. wskazuje na modelu szkieletu człowieka rodzaje połączeń kości.	1. wymienia elementy składowe szkieletu człowieka; 2. wskazuje główne mięśnie organizmu człowieka.	1. uzasadnia, że mięśnie muszą pracować parami.	1. opisuje budowę stawu korzystając z planszy.
18. Układ pokarmowy	1. opisuje rolę układu pokarmowego.	1. wskazuje na schematach budowy układu pokarmowego jego narządy i podaje ich nazwy.	1. opisuje ogólnie przebieg procesów zachodzących w przewodzie pokarmowym.	1. wymienia rodzaje zębów człowieka i podaje ich funkcje.	1. wyjaśnia, dlaczego pokarm należy starannie gryźć i przeżuwać.
19. Układ oddechowy	1. opisuje rolę układu oddechowego.	1. wskazuje na schematach budowy układu oddechowego narządy i podaje ich nazwy.	1. uzasadnia, dlaczego oddychanie przez nos jest zdrowsze niż przez usta.	1. opisuje proces wymiany gazowej zachodzący w płucach.	1. wykazuje związek między budową a rolą krtani.
20. Układ krwionośny	1. wymienia główne funkcje krwi.	1. określa rolę serca.	1. opisuje rodzaje naczyń krwionośnych.	1. prezentuje na podstawie ryciny budowę serca.	1. uzasadnia, że krążenie krwi jest warunkiem życia człowieka.
21. Układ nerwowy	1. wskazuje na planszy układ nerwowy; 2. nazywa podstawowe elementy układu nerwowego.	1. przedstawia rolę układu nerwowego w funkcjonowaniu organizmu.	1. dokonuje podziału układu nerwowego pod względem budowy.	1. wymienia funkcje, jakie pełni mózdzek.	1. uzasadnia, dlaczego układ nerwowy pełni kierowniczą rolę w organizmie.

22. Układ rozrodczy	1. podaje nazwy poszczególnych elementów budowy układu rozrodczego kobiety i mężczyzny.	1. określa rolę układu rozrodczego kobiety i mężczyzny.	1. wskazuje różnice w budowie komórki jajowej i plemnika.	1. wskazuje na planszy rozmieszczenie narządów rozrodczych kobiety i mężczyzny.	1. określa rolę poszczególnych narządów w układach rozrodczych.
23. Zmiany zachodzące okresie dojrzewania	1. opisuje zmiany zachodzące w organizmach dziewczynki i chłopca podczas dojrzewania.	1. wyjaśnia, na czym polega dojrzewanie dziewcząt i chłopców.	1. wskazuje czynniki wpływające pozytywnie i negatywnie na rozwój organizmu w okresie dojrzewania.	1. charakteryzuje etap dojrzewania.	1. wyjaśnia, co to znaczy, że na dojrzewanie mają wpływ hormony.
24. Narządy zmysłów	1. wymienia zmysły człowieka i wskazuje je na własnym organizmie; 2. wskazuje podstawowe zasady dbałości o słuch i wzrok.	1. opisuje rolę poszczególnych zmysłów w odbieraniu wrażeń ze środowiska zewnętrznego; 2. uzasadnia, dlaczego nie należy słuchać zbyt głośnej muzyki oraz korzystać z telefonów komórkowych.	1. wyjaśnia, co to znaczy, że zmysły ulegają adaptacji, 2. podaje przykłady świadczące o ochronnym działaniu zmysłów dla organizmu.	1. uzasadnia, że zmysły chronią organizm przed niebezpiecznymi czynnikami zewnętrznymi.	1. opisuje rolę mózgu w odbieraniu wrażeń ze środowiska zewnętrznego przez narządy zmysłów.
25. Jak dbać o własne ciało?	1. wymienia substancje wydalane i wydzielane przez skórę, podaje zasady pielęgnacji skóry, włosów, zębów i paznokci.	1. wskazuje znaczenie czystości odzieży, obuwia, bielizny i otoczenia dla utrzymania zdrowia, 2. podaje przykłady ubioru dostosowanego do pory roku i rodzaju pracy.	1. opisuje poprawne zasady mycia zębów.	1. uzasadnia twierdzenie, że przestrzeganie higieny osobistej jest obowiązkiem każdego człowieka.	1. proponuje i przeprowadza doświadczenie ukazujące niszczenie szkliwa nazębnego.

26. Podsumowanie działu 3.	Wykazuje się wiadomościami i umiejętnościami z lekcji 16-25.				
DZIAŁ 4. JA I MOJE OTOCZENIE (odpowiada treściom kształcenia z działu V z PP)					
27. Świat substancji	1. wymienia trzy podstawowe grupy ciał stałych w zależności od ich własności fizycznych.	1. wymienia trzy stany skupienia substancji.	1. opisuje trzy stany skupienia substancji w zależności od ułożenia drobin oraz możliwości ich przemieszczania.	1. uzasadnia dlaczego przykładowe ciało zostało wykonane z danej substancji.	1. podaje przykłady przedmiotów codziennego użytku i uzasadnia, że zostały wykonane z substancji o odpowiednich właściwościach.
28. Niebezpieczne substancje	1. odróżnia środki szkodliwe po oznaczeniach na opakowaniu lub etykiecie.	1. objaśnia, na podstawie instrukcji sposób posługiwania się środkami czystości.	1. uzasadnia celowość umieszczania symboli ostrzegawczych na produktach szkodliwych.	1. interpretuje szkodliwość produktu oznaczonego kilkoma piktogramami ostrzegawczymi.	1. określa szkodliwe dla zdrowia skutki działania preparatów drażniących, żrących, wybuchowych i toksycznych.
29. Uszkodzenia ciała	1. wskazuje sposoby postępowania podczas opatrywania otarcia lub skaleczenia; 2. opisuje sposoby zabezpieczania ciała przed skutkami nadmiernego promieniowania słonecznego.	1. podaje przyczyny uszkodzeń skóry; 2. opisuje objawy złamania kości.	1. wskazuje poprawne postępowanie w wypadku pogryzienia przez zwierzę.	1. podaje różnice między zwichnięciem a złamaniem; 2. wyjaśnia, dlaczego nie należy opalać się bez zabezpieczenia skóry.	1. wymienia rodzaje uszkodzeń ciała i opisuje sposoby udzielania pierwszej pomocy.
30. Choroby zakaźne i zapobieganie im	1. podaje, czym są choroby zakaźne; 2. opisuje podstawowe sposoby zapobiegania	1. uzasadnia konieczność zasięgnięcia porady lekarskiej w przypadku zachorowania na	1. wskazuje przykłady chorób bakteryjnych i wirusowych; 2. uzasadnia celowość	1. opisuje objawy wybranych chorób zakaźnych.	1. wyjaśnia ogólnie zasadę działania szczepionki.

	chorobom zakaźnym.	chorobę zakaźną; 2. podaje przykłady chorób zakaźnych człowieka i dróg, którymi wywołujące je czynniki wnikają do organizmu.	wykonywania szczepień ochronnych.		
31. Niebezpieczne organizmy	1. wymienia typowe objawy alergii; 2. opisuje zachowania mogące ustrzec przed grzybicą.	1. podaje przykłady zwierząt jadowitych.	1. podaje przykłady roślin mogących wywołać alergię u ludzi.	1. wyjaśnia, dlaczego w kontaktach ze zwierzętami należy zachować szczególną ostrożność.	1. wyjaśnia, co oznaczają terminy: alergologia, alergologia.
32. Uzależnienia	1. wskazuje sposoby odmawiania picia alkoholu i palenia tytoniu.	1. wymienia sytuacje, w których należy powiedzieć <i>nie</i> ; 2. wyjaśnia, co to jest uzależnienie.	1. wskazuje możliwości zachowań asertywnych wobec presji otoczenia; 2. wyjaśnia, dlaczego znajomości zawarte przez internet mogą być niebezpieczne.	1. opisuje skutki działania nikotyny na organizm człowieka.	1. uzasadnia konieczność zachowania postawy antyalkoholowej i antynikotynowej.
33. Zdrowy styl życia	1. wymienia podstawowe zasady zdrowego stylu życia; 2. podaje przykłady potraw, jakich powinna się wystrzegać osoba prowadząca zdrowy styl życia; 3. wymienia czynniki mające szkodliwy wpływ na organizm.	1. opisuje zasady zdrowego stylu życia; 2. wyjaśnia, dlaczego należy zachować postawę asertywną w wypadku bycia namawianym do zapalenia papierosa; wypicia alkoholu lub spróbowania narkotyku.	1. uzasadnia stwierdzenie: <i>ruch i umiejętność odpoczynku są bardzo ważne dla organizmu.</i>	1. wyjaśnia, dlaczego bycie życzliwym dla innych ma wpływ na zdrowie; 2. uzasadnia stwierdzenie, że zdrowie w dużej mierze zależy od nas samych.	1. wyjaśnia, jak rozumie stwierdzenie: <i>wytaczaj sobie realistyczne cele życiowe i i wytrwale dąż do ich osiągnięcia.</i>

34. Podsumowanie działu 4.	Wykazuje się wiadomościami i umiejętnościami z lekcji 27 – 33.				
DZIAŁ 5. ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE NAJBLIŻSZEJ OKOLICY (odpowiada treściom kształcenia z działu VI z PP)					
35. Przyroda ożywiona i nieożywiona. Rodzaje skał	1. podaje przykłady elementów przyrody ożywionej; 2. podaje przykłady elementów przyrody nieożywionej; 3. wymienia rodzaje skał (lite sypkie i zwarte).	1. definiuje pojęcie skały i minerału; 2. odróżnia skały lite od pozostałych, rozpoznaje granity i piaskowce.	1. rozpoznaje w krajobrazie elementy przyrody ożywionej i nieożywionej; 2. charakteryzuje różne rodzaje skał i rozpoznaje je na okazach naturalnych; 3. definiuje pojęcie surowce mineralne, podaje ich przykłady.	1. podaje przykłady gospodarczego wykorzystania surowców mineralnych; 2. podaje przykłady surowców jubilerskich.	1. wyjaśnia, jak powstają skały osadowe; 2. dokumentuje skały w najbliższej okolicy (fotografuje, opisuje).
36. Formy ukształtowanie powierzchni Ziemi	1. wymienia formy terenu; 2. wskazuje na fotografiach, modelach lub w terenie formy wklęsłe i wypukłe.	1. rozpoznaje na ilustracjach i nazywa poszczególne formy terenu.	1. wskazuje i nazywa elementy pagórka; 2. rozpoznaje zbocza łagodne i strome.	1. wskazuje na modelu i nazywa elementy doliny rzecznej.	1. charakteryzuje poszczególne formy terenu; 2. rozpoznaje w terenie formy terenu i wykonuje dokumentację fotograficzną.
37. Warunki życia na łądzie	1. wymienia najważniejsze cechy środowisk łądowych.	1. podaje przykłady sposobów przetrwania okresu zimy przez rośliny i zwierzęta.	1. podaje przykłady przystosowań roślin do warunków suchych i wilgotnych.	1. podaje przykłady roślin światłolubnych i cieniolubnych.	1. wykazuje związek budowy zwierząt z przystosowaniem do życia na różnych podłożach.
38. Organizmy najbliższej okolicy	1. rozpoznaje pospolite drzewa, krzewy i rośliny zielne występujące w najbliższej okolicy oraz	1. wskazuje różnice między drzewem iglastym a liściastym; 2. wyjaśnia, czym różni	1. podaje przykłady bylin występujących w najbliższej okolicy.	1. wyjaśnia, co to są byliny.	1. podaje różnice między roślinami jednorocznymi, dwuletnimi i

	<p>podaje ich nazwy; 2. rozpoznaje pospolite zwierzęta występujące w najbliższej okolicy oraz podaje ich nazwy.</p>	<p>się drzewo od krzewu i rośliny zielnej; 3. wskazuje pień i koronę drzewa.</p>			<p>wieloletnimi.</p>
39. Las jako środowisko życia organizmów	<p>1. określa, co to jest las; 2. wymienia funkcje lasu; 3. podaje podstawowe zasady zachowania się w lesie.</p>	<p>1. podaje znaczenie tablic informacyjnych umieszczanych przy wejściu do lasu.</p>	<p>1. wyjaśnia różnice między lasem liściastym, iglastym i mieszanym.</p>	<p>1. wyjaśnia znaczenie pojęć: buczyna, bór, las mieszany.</p>	<p>1. prezentuje samodzielnie opracowany regulamin pobytu w lesie.</p>
40. Organizmy różnych warstw lasu	<p>1. wymienia warstwy roślinności w lesie; 2. podaje przykłady grzybów jadalnych, niejadalnych i trujących.</p>	<p>1. podaje przykłady roślin tworzących poszczególne warstwy lasu.</p>	<p>1. opisuje temperaturę powietrza, wilgotność i nasłonecznienie występujące w poszczególnych warstwach lasu; 2. opisuje, jak można poznawać las za pomocą różnych zmysłów.</p>	<p>1. uzasadnia, dlaczego rośliny runa leśnego kwitną wczesną wiosną; 2. wyjaśnia znaczenie ściółki leśnej dla życia w lesie.</p>	<p>1. uzasadnia stwierdzenie: rośliny tworzące poszczególne warstwy w lesie są przystosowane do panujących w tych warstwach warunków.</p>
41. Sposoby odżywiania się organizmów	<p>1. rozróżnia cudzożywny i samożywny sposób odżywiania się.</p>	<p>1. podaje przykłady znaczenia roślin w przyrodzie i dla człowieka.</p>	<p>1. uzasadnia, że człowiek jest organizmem cudzożywym.</p>	<p>1. uzasadnia, że rośliny to organizmy samożywne.</p>	<p>1. opisuje ogólnie proces fotosyntezy, jako sposób odżywiania się roślin.</p>
42. Przystosowania organizmów do zdobywania pokarmu	<p>1. przedstawia na wybranych przykładach przystosowania zwierząt roślinożernych i</p>	<p>1. wykazuje różnorodność sposobów polowania zwierząt mięsożernych.</p>	<p>1. uzasadnia, dlaczego rośliny są samożywne.</p>	<p>1. podaje przykłady zwierząt odżywiających się płynnym pokarmem.</p>	<p>1. wykazuje związek między budową przewodu pokarmowego roślinożerców a spożywanym przez nie</p>

	mięsożernych do zdobywania pokarmu.				pokarmem.
43. Łąka jako środowisko życia organizmów	1. podaje przykłady wykorzystania łąk przez człowieka.	1. rozpoznaje typowe rośliny łąkowe.	1. rozpoznaje typowe zwierzęta łąk.	1. rozróżnia rośliny jednoroczne i byliny.	1. rozróżnia łąki naturalne i półnaturalne.
44. Rośliny uprawne	1. wymienia produkty otrzymywane z poszczególnych zbóż; 2. wymienia produkty otrzymywane z ziemniaków i buraków cukrowych.	1. rozpoznaje zboża uprawiane w Polsce; 2. podaje nazwy roślin oleistych.	1. określa cel tworzenia pól uprawnych; 2. pisuje zastosowanie i wykorzystanie różnych rodzajów i różnych części roślin.	1. wskazuje różnice między polem uprawnym i łąką; 2. opisuje wykorzystanie i zastosowanie roślin włóknodajnych.	Definiuje pojęcia rośliny zbożowe, okopowe, oleiste.
45. Wody stojące i płynące	1. wymienia rodzaje wód występujących w najbliższej okolicy; 2. podaje przykłady wód płynących i stojących.	1. podaje przykłady zbiorników sztucznych i naturalnych; 2. podaje przykłady wykorzystania wód płynących i stojących.	1. wyjaśnia pojęcia: bagno, staw, jezioro; 2. definiuje pojęcia: źródło i ujście rzeki; 3. opisuje rzekę w najbliższej okolicy.	1. rozpoznaje w terenie wody powierzchniowe w najbliższej okolicy i podaje ich nazwy; 2. wyjaśnia pojęcie nurt rzeki; 3. opisuje naturalne i sztuczne wody oraz rozpoznaje je w terenie.	1. charakteryzuje wpływ różnych czynników na wody powierzchniowe; 2. opisuje skutki powodzi; 3. opisuje „pracę „ rzeki (żłobienie koryta, podmywanie brzegów, transport piasku i in.).
46. Warunki życia w wodzie	1. wymienia korzyści, jakie daje organizmom środowisko wodne.	1. wskazuje najważniejsze przystosowania ryb do życia w środowisku wodnym.	1. wykazuje różnice w warunkach życia w wodzie i na lądzie, wynikające z warunków środowiska.	1. opisuje proces wymiany gazowej u ryby.	1. wyjaśnia zasadę działania pęcherza pławnego.
47. Przystosowania organizmów do życia w wodzie	1. podaje przykłady ryb słodkowodnych występujących w	1. podaje przykłady słodkowodnych zwierząt (innych niż	1. charakteryzuje strefy występowania roślin w jeziorze.	1. określa, czym jest plankton i jakie jest jego znaczenie.	1. przedstawia na wybranych przykładach przystosowania roślin

	Polsce.	ryby) żyjących w Polsce.			do życia w wodzie.
48. Podsumowanie działu 5.	Wykazuje się wiadomościami i umiejętnościami z lekcji 35-47				
DZIAŁ 6. KRAJOBRAZ NAJBLIŻSZEJ OKOLICY (odpowiada treściom kształcenia z działu VII z PP)					
49. Wpływ działalności człowieka na krajobraz	1. opisuje krajobraz współczesnego miasta i wsi; 2. wymienia obiekty budowlane wykonane przez człowieka wpływające na krajobraz.	1. opowiada jak wyglądał krajobraz przed setkami lat (na podstawie ryciny) i jakie były wówczas zajęcia ludności; 2. omawia zmiany zachodzące w krajobrazie w ciągu stuleci pod wpływem działalności człowieka.	1. wyjaśnia dlaczego krajobrazów naturalnych na Ziemi jest niewiele; 2. porównuje krajobraz miejski i wiejski; 3. opisuje krajobrazy zdewastowane przez człowieka np. kopalń odkrywkowych.	1. podaje przykłady krajobrazów naturalnych i uzasadnia ich zakwalifikowanie do danego typu krajobrazów; 2. wyjaśnia, dlaczego krajobraz rolniczy zalicza się do krajobrazów częściowo przekształconych.	1. podaje przykłady zmian zachodzących w krajobrazach na skutek gwałtownego rozwoju przemysłu w XIX; 2. wyjaśnia, na czym polega rekultywacja krajobrazu.
50. Krajobraz miasta i wsi	1. wymienia składniki krajobrazu wiejskiego i miejskiego.	1. charakteryzuje krajobraz wiejski i miejski.	1. uzasadnia zależność krajobrazu rolniczego od pór roku.	1. porównuje krajobrazy rolnicze nizinne i górskie; 2. porównuje krajobrazy dużego i małego miasta.	1. definiuje pojęcia: krajobraz rolniczy i krajobraz miejski.
51. Krajobraz antropogeniczny	1. podaje przykłady krajobrazów antropogenicznych; 2. wymienia składniki krajobrazu antropogenicznego najbliższej okolicy.	1. opisuje elementy krajobrazu antropogenicznego w najbliższej okolicy.	1. opisuje wybrany typ krajobrazu antropogenicznego.	1. uzasadnia konieczność przywracania wartości użytkowych i przyrodniczych terenom zdegradowanym.	1. objaśnia różnice między określeniem rewitalizacja i rekultywacja.

52. Krajobraz okolicy dawniej i dziś.	1. wymienia składniki krajobrazu swojej okolicy.	1. rozróżnia aktualne i dawne elementy krajobrazu okolicy.	1. pisuje krajobraz okolicy.	1. wyjaśnia pochodzenie nazwy swojej miejscowości.	1. prezentuje krajobraz okolicy na nośnikach cyfrowych.
53. Obiekty chronione w okolicy	1. wymienia formy ochrony przyrody stosowane w Polsce; 2. podaje przykład parku narodowego położonego najbliżej miejsca zamieszkania i wskazuje go na mapie, 3. opisuje podstawowe zasady zachowania się na terenie parku narodowego; 4. podaje możliwości ochrony przyrody przez ucznia klasy 4.	1. wyjaśnia, w jaki sposób jest chroniona przyroda w Polsce; 2. wyjaśnia co oznacza skrót LOP.	1. podaje przykłady rezerwatów przyrody i pomników przyrody; 2. wskazuje miejsca w okolicy zasługujące na ochronę i uzasadnia wybór.	1. pisuje zadania szkolnego koła Ligi Ochrony Przyrody.	1. uzasadnia, dlaczego ochrona przyrody ma w Polsce długą tradycję.
54. Podsumowanie działu 6.	Wykazuje się wiadomościami i umiejętnościami z lekcji 49 - 53				